

May 21, 1963

**Communist Party of Czechoslovakia, Record of
Conversation with First Secretary of the Communist
Party of Bolivia, Mario Monje, Prague**

Citation:

"Communist Party of Czechoslovakia, Record of Conversation with First Secretary of the Communist Party of Bolivia, Mario Monje, Prague", May 21, 1963, Wilson Center Digital Archive, Inv.č. 94, ka. 74, Komunistická strana Československa, Ústřední výbor, Kancelár

✓

1, tajemníka ÚV
KSC

✓

Antonína Novotného-II.
C

✓

, Národní archiv, Prahu. Obtained by Thomas Field with help from Vlasta
Me

✓

s

✓

t

✓

a

✓

nkova

✓

; translated by Jiri Macek.

<https://wilson-center-digital-archive.dvincitest.com/document/123806>

Summary:

In a conversation with the head of the CPCz international department in May 1963, PCB First Secretary Mario Monje reveals the extent of his party's modus vivendi with Paz Estenssoro's governing Revolutionary Nationalist Movement (MNR). According to Monje, the Bolivian president was "heavily involved" with Operation Matraca, an ongoing Cuban-sponsored guerrilla operation targeting the military governing in neighboring Peru.

Original Language:

Czech

Contents:

Original Scan

Translation - English

1151/4

Záznam o rozhovoru s prvním tajemníkem KS Bolívie Mario Monjem

V minulých dnech projížděl Prahou do SSSR první tajemník ÚV KS Bolívie spolu se 2 soudruhy z vedení KS Bolívie. Za jeho průjezdu Prahou se s ním sešel vedoucí odboru mezinárodního oddělení s. Černík.

M. Monje nejdříve hovořil o přípravách na II. sjezd KS Bolívie, který má být zahájen 28. července 1963. Hlavním úkolem sjezdu bude projednat nový program strany, kterým se v současném období stávají úkoly lidové a protimperialistické revoluce. Sjezd bude dále projednávat změnu stanov a některé organizační otázky. Původně stanovený termín pro konání sjezdu byl leden 1963. Sjezd byl později odložen na druhou polovinu roku a původně připravené materiály, ve kterých se charakterizovaly současné úkoly revoluce jako revoluce socialistické (vzhledem k tomu, že hlavní úkoly buržoazně demokratické revoluce vyřešila revoluce z roku 1952) byly přepracovány a změněny. Přípravné materiály pro II. sjezd již byly předány všem stranickým organizacím a jednotliví členové vedení strany zajišťují v oblastech země důkladnou předsjezdovou přípravu.

Nicméně M. Monje připouštěl, že není vyloučeno, že dojde k dalšímu odložení sjezdu vzhledem k vývoji vnitropolitické situace i k vývoji v sousedním Peru. Podle názoru bolívijských soudruhů je dnešní situace v Bolívii charakterizována určitým vzestupem masového hnutí dělnické třídy a prudkým vzestupem hnutí rolnictva, zejména v některých oblastech země. Narůstání třídních rozporů se postupně zesiluje, takže vláda již nemůže vystačit s dosavadní sociální demagogií a nutně se budou zesilovat represivní opatření vlády proti dělnickému a rolnickému hnutí. Kromě toho Spojené státy zastavily v poslední době pomoc, kterou poskytovaly vládnímu výboru pro plánování a hospodářský rozvoj a tzv. Hornické bance, i když nadále poskytují určitou pomoc tzv. Důlní společnosti. Těmito opatřeními se vláda dostala do situace, kdy je téměř bez finančních prostředků, přičemž se

neobyčejně zhoršilo její celkové postavení při jednáních s USA. Spojené státy podmiňují další poskytování pomoci požadavky, aby bolívijská vláda změnila dosavadní politiku vůči lidovému hnutí a dále, aby revidovala svoje vztahy ke Kubě. Bolívie zůstává jednou z 5 latinskoamerických zemí, které dosud udržují diplomatické styky s Kubou.

Charakteristickým rysem současného vývoje v zemi je neustálé posilování armády a vzestup jejího vlivu na politický život země a v mnoha případech jde již o přímé zasahování armády do politického života. V poslední době prodělala celá řada důstojníků bolívijské armády výcvik v USA anebo ve výcvikovém středisku v Panamě a armáda byla vyzbrojena mnohem dokonalejšími a modernějšími zbraněmi. V mnoha případech Spojené státy organizují a zajišťují některé akce v Bolívii přímo prostřednictvím armády za přímého obcházení centrální vlády. Přitom se USA snaží, aby armáda vystupovala pokud možno s velmi populárními akcemi, aby si postupně získávala sympatie široké veřejnosti. Z toho důvodu armáda mnohdy přebírá některé akce, které spadají zcela do kompetence civilních orgánů, např. výstavba dětských školek i škol, hřišť i lékařských středisek. Podobné akce sice provádí armáda, avšak financovány jsou přímo Spojenými státy. O posilování pozic armády svědčí i to, že v poslední době dochází stále častěji k vyhlášení celých oblastí země za tzv. vojenské oblasti, které jsou pod přímou správou armády. V těchto oblastech jsou striktně zakázány stávkové a jakékoliv manifestace. Kromě toho zesiluje tlak, aby více zástupců armády bylo jmenováno na funkce prefektů a tak přebírali do svých rukou výkon státní správy.

Konečným cílem Spojených států je to, aby armáda uchopila moc do svých rukou. Prozatím se orientují na to, aby se tak stalo pokojnou cestou, bez vojenského převratu. Konkrétně Spojené státy a některé kruhy v armádě usilují o to, aby budoucím prezidentem republiky byl zvolen přímo reprezentant armády a dosavadní prezident Paz Estensora kandidoval pouze na úřad vice-

presidenta. Pouze v případě, že by tento plán nevyšel, uvažují o vyvolání vládní krize a nastolení vojenské vlády státním převratem.

Presidentské volby a výběr kandidátů se stává ústředním politickým problémem. Vládní politická strana MNR pravděpodobně vyhlásí kandidaturu dosavadního presidenta Paz Estensora. Zatímco se dříve uvažovalo, že oficiálním kandidátem na presidentský úřad bude dosavadní vicepresident Juan Lechin, který reprezentuje do jisté míry levici MNR, stává se tato kandidatura velmi problematická. V mnoha organizacích MNR i v řadě oblastí země existuje silný tlak, aby Lechin kandidoval na presidentský úřad. Tlak na jeho kandidaturu vychází především z řadových členů MNR, kteří se dali ovlivnit Lechinovou demagogií a domnívají se, že by jeho kandidatura byla zárukou určitého zlepšení v postavení pracujících. Podle názoru bolívijských soudruhů nebude za současné situace Lechin o svou kandidaturu příliš usilovat z toho důvodu, že nemá zájem probíjet svou kandidaturu proti opozici pravice MNR a v rozporu se zájmy USA v Bolívii. Původně předpokládal, že jeho kandidatura bude podporována jak MNR, tak i USA.

Lechin, který v současné době zastává funkci velvyslance v Itálii, i nadále formálně zůstává vicepresidentem republiky. Vzhledem k tomu, že jako vicepresident byl pozván k návštěvě ČSSR a podle informací MZV má být jako velvyslanec pozván během letošního roku do SSSR. Podle názoru bolívijských soudruhů Lechin nenavštíví SSSR ani ČSSR dokud nebude definitivně vyřešena otázka presidentské kandidatury. Cestu by podnikl až tehdy, kdy bude již definitivně vyloučena jeho kandidatura na presidentský úřad a kdy tato návštěva by jej nemohla politicky kompromitovat. Vzhledem k tomu, že do ČSSR byl Lechin pozván jako budoucí presidentský kandidát, bude zapotřebí znovu uvážit jeho pozvání vzhledem k dnešní situaci.

Bolívijští soudruzi se dále domnívají, že vnitropolitická situace v zemi se může v příštích měsících silně zkomplikovat

1151

- 4 -

vývojem v Peru a že v Bolívii může dojít k vážné vládní krizi. V poslední době přešlo z Bolívie do Peru asi 40 Peruánců, kteří byli vycvičeni na Kubě pro vedení partyzánské války. V Bolívii byli částečně vyzbrojeni a z bolívijského území byl zajišťován jejich přesun do Peru. Na celé akci se podílela KS Bolívie a byl na ni zainteresován i prezident republiky Paz Estensoro, který celou akci i finančně podpořil. Údajně poskytl částku 20 000,- US \$. Vzhledem k tomu, že šlo o jednu z prvních akcí tohoto druhu, je velmi pravděpodobné, že nebylo dostatečně zajištěno utajení celé akce. Podle názoru KS Bolívie je americké velvyslanectví v La Paz již o akci informováno, i o účasti Paz Estensoro, i když pravděpodobně nezná výši finanční pomoci. Kromě toho může být celá akce vyzrazena po eventuálním zatčení a výslechu několika členů skupiny. K vystoupení skupiny a zahájení akcí může dojít během 1 - 2 měsíců.

Tímto způsobem by byla okamžitě zapletena bolívijská vláda do jakýchkoliv ozbrojených akcí v Peru a bezprostředně prezident Paz Estensoro. Není vyloučeno, že to by znamenalo počátek hluboké vládní krize v Bolívii a oslabení pozic Paz Estensora ve prospěch armády. Zastavení americké hospodářské pomoci, které komplikuje postavení současné vlády, může být určitou předzvěstí budoucího útoku proti Paz Estensorovi.

21.5.1963

1151/7

Record of Conversation with First Secretary of the Bolivian CP Mario Monje
[Prague, Czechoslovakia, 21 May 1963]

The First Secretary of the CC [Central Committee] of the Bolivian CP was passing through Prague in recent days on his way to the USSR with two comrades from the Bolivian CP leadership. During his passage through Prague he met with the head of the international department cde. [comrade] Černík.

[The memorandum begins with one page regarding internal Bolivian politics]

A characteristic feature of current developments in the country is the constant strengthening of the military and the rise of its influence on the political life of the country and in many cases, the direct interference of the army in political life. A number of Bolivian military officers recently underwent training in the USA, or at the training center in Panama, and the military has been armed with much more sophisticated and modern weapons. In many cases, the United States directly organizes and performs activities in Bolivia through the army, directly circumventing the central government. In doing so, the USA takes pains to ensure that the army is seen to operate as a benefactor, if possible, in order to gradually gain general public approval. For this reason, the army often carries out activities which ordinarily fall entirely under the jurisdiction of civilian authorities, e.g., the construction of kindergartens and schools, playgrounds, and medical centers. These kinds of activities are carried out by the army, but they are directly funded by the United States. The military's strengthening position is recently evidenced by the fact that entire regions of the country are increasingly being subject to declaration as so-called military zones, which are under the direct control of the army. In these areas, strikes and demonstrations are strictly prohibited. In addition, there is increased pressure to appoint more members of the military to administrative positions such as Prefects, who then take state administration into their own hands.

The ultimate objective of the United States is to see the army take power into their own hands. For now, they focus on this fact occurring peacefully, without a military coup. Specifically, the United States and certain military circles seek for the next president to be a directly-elected representative of the armed forces with former President Paz Estenssoro running only for the office of vice president. Only in the event that this plan does not come to fruition will they consider provoking a government crisis and establishing military rule through a coup.

Presidential elections and the selection of candidates has become one of the central political issues. The governing MNR [Revolutionary Nationalist Movement] party candidate will most likely announce the candidacy of President Paz Estenssoro. While it was previously thought that the official presidential candidate would be former vice president Juan Lechín, who represents to some extent the leftwing of the MNR, his candidacy has become very problematic. In many MNR organizations in many areas of the country, there is strong pressure that Lechín run for the office of president. Pressure for his candidacy was organized primarily by members of the MNR rank-and-file, who were influenced by Lechín's demagoguery and believe his candidacy would guarantee some improvement in the status of workers. In the opinion of the Bolivian comrades, in the current situation Lechín will not expend too much effort in regard to his candidacy, because he is not interested in a candidacy that would be opposed by the rightwing of the MNR and contrary to the interests of the USA in Bolivia. He originally assumed that his candidacy would be supported by both the MNR and the USA.

Lechin, who currently holds the post of ambassador in Italy, continues formally as vice president of the Republic. In consideration of the foregoing, Lechin was invited to visit the ČSSR and also the USSR based on information provided by MFA [Ministry of Foreign Affairs]. According to Bolivian comrades, Lechin will visit neither the USSR, nor ČSSR until his candidacy for the presidency is clearly decided. It is said that he

would undertake the journey when his candidacy for president is ruled out so as not to be politically compromised for the visit. Taking into consideration that Lechin's invitation was based on his presidential candidacy, his visit will need to be reconsidered given current circumstances.

In addition to that, Bolivian comrades assume a strong domestic policy aggravation in the coming months given developments in Peru, which could cause Bolivia to experience a serious governmental crisis. Recently around 40 Peruvians, who were trained in Cuba in order to lead guerrilla wars, crossed the border from Bolivia to Peru. After being partially armed in Bolivia, their movement to Peru was secured. The CP Bolivia participated in the whole operation, and the President of the Republic Paz Estenssoro was also heavily involved, including financial support. He allegedly provided \$20,000. Due to the fact that it was the first operations of its kind, it is very likely that the operation was not sufficiently classified. In the opinion of the CP Bolivia, the American Embassy in La Paz has been informed about the operation, including the participation of Paz Estenssoro, although it probably does not know the amount of financial assistance. In addition to that, the whole operation could be given away after the eventual arrest and interrogation of several members of the group. The group's activity and launch could occur within the next 1-2 months.

In this way, the Bolivian government, especially President Paz Estenssoro, could become immediately embroiled in any armed conflict in Peru. It is not ruled out that this could possibly lead to the beginning of a deep governmental crisis that could result in President Estenssoro losing most of his influence to the army.

Discontinuance of the economic aid provided by the United States would complicate the current government's situation, perhaps a portent of future attack against Paz Estenssoro.

21.5.1963